

Latvijas Republikas tiesībsargs

Baznīcas iela 25, Rīga, LV-1010, tālr.: 67686768, e-pasts: tiesibsargs@tiesibsargs.lv, www.tiesibsargs.lv

NOTEIKUMI

Rīgā

Tiesībsarga pārbaudes lietu reglaments

2026. gada 7. aprīlī

Nr. 8

Izdots saskaņā ar
Tiesībsarga likuma 26. pantu

I. Vispārīgie noteikumi

1. Tiesībsarga pārbaudes lietu reglaments (turpmāk tekstā – Reglaments) regulē tiesībsarga pārbaudes lietu ierosināšanu, izskatīšanu, pabeigšanu vai izbeigšanu.
2. Reglaments nosaka kārtību, kādā tiek izskatīti iesniegumi pirms pārbaudes lietas ierosināšanas, un attiecas arī uz iesniegumiem:
 - 2.1. kas satur lūgumu sniegt informāciju;
 - 2.2. no kuriem nav izsecināms konkrēts cilvēktiesību vai labas pārvaldības principa pārkāpums un neizriet trūkumi tiesību aktos un to piemērošanā;
 - 2.3. ar nepilnīgu saturu, no kuriem nav iespējams izsecināt iespējamu cilvēktiesību vai labas pārvaldības principa pārkāpumu;
 - 2.4. kas attiecas uz citu iestādi;
 - 2.5. kas saņemti elektroniskā veidā un nav normatīvajos aktos noteiktā kārtībā parakstīti ar elektronisko parakstu.
3. Reglamentā neregulētus jautājumus attiecībā uz iesniegumu izskatīšanu nosaka Iesniegumu likums, Paziņošanas likums un Informācijas atklātības likums.
4. Tiesībsargs un Tiesībsarga biroja darbinieks nevar piedalīties lietas izskatīšanā, ja viņš personiski, tieši vai netieši, ir ieinteresēts lietas iznākumā – iesniegums skar viņa vai arī viņa ģimenes, draugu, darījumu partneru vai pretinieku finansiālās vai citas intereses, kā arī citos apstākļos, kas rada šaubas par viņa objektivitāti.

II. Iesniegumu pieņemšana un izskatīšana

5. Ikvienai privātpersonai ir tiesības vērsties Tiesībsarga birojā ar rakstveida, mutvārdu vai elektronisku iesniegumu.
6. Ja Tiesībsarga birojā vēršas persona par citas personas cilvēktiesību vai labas pārvaldības principa pārkāpumu un iesniedzējam nav rakstiska aizskartās personas pilnvarojuma, konsultējošais darbinieks pieņem iesniegumu un, ja ir pieejama iesniegumā norādītās aizskartās personas kontaktinformācija, rakstiski, elektroniski vai telefoniski sazinās ar personu, lai informētu par saņemto iesniegumu un noskaidrotu personas viedokli attiecībā uz iesnieguma izskatīšanu. Telefonsarunas protokolu vai elektroniskās sarakstes izdruku pievieno iesniegumam.
Ja iesniegumā ietvertā informācija liecina par būtisku cilvēktiesību vai labas pārvaldības principa pārkāpumu un aizskartās personas viedokli nav iespējams noskaidrot, vai iesnieguma saturs liecina par iespējamiem sistēmiskiem trūkumiem, atbildīgās struktūrvienības vadītājs ir tiesīgs pieņemt lēmumu par iesnieguma izskatīšanu pēc būtības bez aizskartās personas pilnvarojuma.
7. Persona iesniegumu rakstveidā var noformēt uz Tiesībsarga biroja izstrādātas iesniegumu veidlapas vai brīvā formā.
8. Katrs Tiesībsarga birojā saņemtais iesniegums tiek reģistrēts saskaņā ar Tiesībsarga biroja lietvedības kārtību.
9. Ja persona vērsusies Tiesībsarga birojā ar mutvārdu iesniegumu un tajā saskatāms iespējams cilvēktiesību vai labas pārvaldības principa pārkāpums, konsultējošais darbinieks aicina personu iesniegumu noformēt rakstveidā. Ja persona objektīvu iemeslu dēļ nespēj noformēt iesniegumu rakstveidā, konsultējošais darbinieks pēc personas sniegtās informācijas noformē rakstveida iesniegumu, iepazīstina personu ar tā saturu un lūdz iesniegumu parakstīt.
10. Ja persona vērsusies Tiesībsarga birojā ar elektronisku iesniegumu, kas nav parakstīts ar drošu elektronisku parakstu, un personas minētajā nav saskatāms iespējams cilvēktiesību vai labas pārvaldības principa pārkāpums, atbildīgais darbinieks 10 darba dienu laikā no iesnieguma saņemšanas Tiesībsarga birojā nosūta atbildi elektroniskā veidā, atbildes tekstu vienlaikus nosūtot klientu vecākajam juridiskajam konsultantam un Administratīvās nodaļas dokumentu pārvaldības un arhivēšanas procesu vadītājam.

11. Ja persona vērsusies Tiesībsarga birojā ar elektronisku iesniegumu, kas nav parakstīts ar drošu elektronisko parakstu, un personas minētajā saskatāms iespējams civiltiesību vai labas pārvaldības principa pārkāpums, atbildīgais darbinieks 5 darba dienu laikā no iesnieguma saņemšanas vēršas pie šīs personas un aicina noformēt parakstītu rakstveida vai elektroniski parakstītu iesniegumu, atbildes tekstu vienlaikus nosūtot klientu vecākajam juridiskajam konsultantam un Administratīvās nodaļas dokumentu pārvaldības un arhivēšanas procesu vadītājam.
12. Ja Reglamenta 9. un 11. punktā minētajos gadījumos persona neiesniedz Tiesībsarga birojā parakstītu rakstveida iesniegumu, tad, izvērtējot iespējamo civiltiesību vai labas pārvaldības principa pārkāpumu, atbildīgās struktūrvienības vadītājs var pieņemt lēmumu par iesnieguma izskatīšanu pēc būtības vai tiesībsargs – par pārbaudes lietas ierosināšanu pēc savas iniciatīvas saskaņā ar Reglamenta 22. punktu, ņemot vērā atbildīgā darbinieka ziņojumu.
13. Pēc reģistrācijas iesniegumu nodod par klientu juridisko konsultēšanu atbildīgajam darbiniekam, kurš izvērtē iesnieguma saturu un sarežģītību, lietvedības sistēmā nodod to izpildei klientu juridiskajam konsultantam vai Tiesībsarga biroja struktūrvienības vadītājam atbilstoši iesniegumā minētajai tēmai. Struktūrvienības vadītājs tālāk koordinē iesnieguma izskatīšanu struktūrvienībā.
14. Ja iesniegumā minētas vairākas tēmas, kas ir piekritīgas dažādām Tiesībsarga biroja struktūrvienībām, pēc reģistrācijas iesniegumu nodod Tiesībsarga biroja struktūrvienību vadītājiem atbilstoši iesniegumā minētajām tēmām, par atbildīgo nosakot tās struktūrvienības vadītāju, kura struktūrvienībai atbilst iesnieguma pamattēma. Ja iesniegumā minētās tēmas ir savstarpēji nesaistītas, par atbildīgo nosaka tās struktūrvienības vadītāju, kura struktūrvienībai atbilst pirmā iesniegumā minētā tēma.
15. Ja iesniegums nesatur ziņas, kas liecina par iespējamu civiltiesību vai labas pārvaldības principa pārkāpumu, un no tā neizriet trūkumi tiesību aktos un to piemērošanā, atbildīgais darbinieks sagatavo atbildes projektu, kurā motivēti informē iesniedzēju par atteikumu ierosināt pārbaudes lietu vai sniedz skaidrojošu atbildi pēc būtības.
16. Atteikums ierosināt pārbaudes lietu vai atbilde pēc būtības sniedzama saprātīgā termiņā, ņemot vērā iesniegumā minētā jautājuma risināšanas steidzamību un ievērojot iesniegumu likumā noteiktos termiņus.

17. Ja iesniegumam ir nepilnīgs saturs, taču no iesnieguma satura noprotams iespējams cilvēktiesību vai labas pārvaldības principa pārkāpums, atbildīgais darbinieks ne vēlāk kā viena mēneša laikā sniedz atbildi pēc būtības un lūdz personu 14 dienu laikā precizēt iesnieguma saturu. Ja precizējošā informācija varētu būt iestādes rīcībā, atbildīgais darbinieks to izprasa no tās. Atbildē iesniedzējs informējams, ka lēmums par pārbaudes lietas ierosināšanu vai atteikumu ierosināt pārbaudes lietu tiks pieņemts pēc iesnieguma precizēšanas. Ja norādītajā termiņā persona nenovērš trūkumus vai precizēta informācija netiek saņemta, iesniegums padziļināti netiek izskatīts un /vai pārbaudes lieta netiek ierosināta.
18. Ja iesniegums attiecas uz citu iestādi, atbildīgais darbinieks ne vēlāk kā piecu darbdienu laikā pēc attiecīgā iesnieguma saņemšanas pārsūta iesniegumu pilnībā vai kādu tā daļu kompetentajai iestādei, informējot par to iesniedzēju.

III. Pārbaudes lietas ierosināšana

19. Atbildīgais darbinieks ne vēlāk kā viena mēneša laikā no iesnieguma saņemšanas sagatavo atbildes projektu, kurā informē iesniedzēju par pārbaudes lietas ierosināšanu un turpmāko tiesībsarga darbību pārbaudes lietā. Atbildes teksts jāaskaņo ar attiecīgās struktūrvienības vadītāju un jānodod tiesībsargam vai tā pilnvarotam darbiniekam. Izskatījis projektu, tiesībsargs vai attiecīgi pilnvarots darbinieks, parakstot atbildi iesniedzējam, pieņem lēmumu par pārbaudes lietas ierosināšanu.
Ja to prasa izskatāmā iesnieguma būtība un procesa ekonomijas apsvērumi, paziņojums par pārbaudes lietas ierosināšanu atsevišķi var netikt paziņots, iekļaujot to atzinuma tekstā.
20. Ja pārbaudes lieta tiek ierosināta par kādā iesnieguma daļā minēto jautājumu, atbildē, kurā informē iesniedzēju par pārbaudes lietas ierosināšanu un turpmāko tiesībsarga darbību personas lietā, sniedz atbildi pēc būtības uz tiem iesniegumā minētajiem jautājumiem, par kuriem pārbaudes lieta netiek ierosināta.
21. Paziņojumā par pārbaudes lietas ierosināšanu iesniedzēju informē, ka vēršanās Tiesībsarga birojā neietekmē iesniedzēja tiesības šai pašā jautājumā vērsties citās institūcijās un ka pārbaudes lietas ierosināšana neaptur normatīvā akta, tiesas nolēmuma, administratīva vai cita individuāla tiesību akta darbību, kā arī likumā noteikto procesuālo termiņu tecējumu.
22. Ja tiesībsargam vai Tiesībsarga biroja darbiniekiem ir informācija par iespējamu cilvēktiesību vai labas pārvaldības principa pārkāpumu un nav saņemts personas iesniegums par to, kā arī saskaņā ar Reglamenta 6., 9. un 11. punktu, tiesībsargs var ierosināt pārbaudes lietu pēc savas iniciatīvas. Tiesībsargs pārbaudes lietu ierosina uz atbildīgā darbinieka ziņojuma pamata.

23. Pārbaudes lieta **netiek ierosināta**, ja iesnieguma saturs neatbilst tiesībsarga funkcijām, šādos gadījumos:
- 23.1. iesniegumā minētie lietas apstākļi neliecina par to, ka privātpersonas tiesības un likumiskās intereses ir aizskartas;
 - 23.2. iesniegumā nav konstatējams iespējams tiesiskās vienlīdzības vai diskriminācijas aizlieguma principa pārkāpums;
 - 23.3. no iesnieguma neizriet labas pārvaldības principa pārkāpums;
 - 23.4. iesniegumā norādītie lietas apstākļi liecina par privāto tiesību subjektu civiltiesisko strīdu, un no tā neizriet trūkumi tiesību aktos vai valsts izstrādātajos tiesību aizsardzības mehānismos.
24. Pārbaudes lietu **ir tiesības** neierosināt, ja norādīto problēmu nav iespējams risināt, šādos gadījumos:
- 24.1. saistībā ar iesniegumā norādīto cilvēktiesību vai labas pārvaldības principa pārkāpumu iesniedzējs nav izmantojis iespēju aizstāvēt tiesības ar vispārējiem tiesību aizsardzības līdzekļiem;
 - 24.2. saistībā ar iesniegumā norādīto cilvēktiesību vai labas pārvaldības principa pārkāpumu lieta atrodas tiesvedībā, un lietas faktiskie un tiesiskie apstākļi nepieļauj efektīvu risinājumu;
 - 24.3. saistībā ar iesniegumā norādīto cilvēktiesību vai labas pārvaldības principa pārkāpumu jau ir stājies spēkā tiesas nolēmums, kas taisīts par to pašu pārkāpumu;
 - 24.4. kopš apstrīdēta iestādes lēmuma pieņemšanas vai faktiskās rīcības dienas ir pagājis vairāk nekā viens gads, un lietas faktiskie un tiesiskie apstākļi nepieļauj efektīvu risinājumu;
 - 24.5. iesniegumā ir izteikts lūgums neuzsākt lietas izskatīšanu vai nenorādīt iestādei, pret kuru ir vērsts iesniegums, iesniedzēja personas datus, vai vispār nesazināties ar iestādi par konkrēto gadījumu, un šī iemesla dēļ nav iespējams veikt vispusīgu un objektīvu pārbaudi;
 - 24.6. lieta par to pašu pārkāpumu (priekšmetu) jau ir izskatīta Tiesībsarga birojā;
 - 24.7. iesniegums ir anonīms vai tajā nav norādīta nekāda identificējoša informācija.
25. Reglamenta 24. punktā norādītajos gadījumos tiesībsargs pārbaudes lietu ierosina, ja uzskata, ka tas ir sabiedrības interesēs un atbilst Tiesībsarga likumā noteiktajām funkcijām un uzdevumiem.

26. Tiesībsargam ir tiesības neierosināt pārbaudes lietu arī gadījumos, kas nav uzskaitīti Reglamenta 23. un 24. punktā, ja objektīvu apstākļu dēļ iesniegumā norādīto problēmu nav iespējams risināt vai tā ir maznozīmīga.

IV. Pārbaudes lietas izskatīšana

27. Izskatot pārbaudes lietu, tiesībsargs un Tiesībsarga biroja darbinieki var pieprasīt pušu un citu personu paskaidrojumus, to rīcībā esošu informāciju, kā arī veikt citas likumā noteiktās darbības, kas nepieciešamas pārbaudes lietas apstākļu objektīvai noskaidrošanai.
28. Izskatot pārbaudes lietu, tiesībsargs veicina izlīgumu starp strīda pusēm.
29. Pārbaudes lietas izskatīšanas gaitā, konstatējot cilvēktiesību, labas pārvaldības principa pārkāpumu, tiesībsargs norāda uz to iestādei vai personai, kā arī aicina mainīt prettiesisko rīcību un/vai normatīvo regulējumu.
30. Gadījumā, ja pēc tiesībsarga iniciatīvas iestāde vai persona maina praksi, pieņem personai labvēlīgu lēmumu, groza normatīvo regulējumu un iesniedzēju minētais risinājums apmierina, uzskatāms, ka pārbaudes lieta tiek pabeigta ar izlīgumu.
31. Tiesībsargs pārbaudes lietu izskata iespējami īsākā laikā bez neattaisnotas novilcināšanas. Ja objektīvu iemeslu dēļ pārbaudes lietu nav iespējams pabeigt trīs mēnešu laikā, tiesībsargs pārbaudes lietas izskatīšanas termiņu var pagarināt uz laiku līdz trim mēnešiem, par to rakstiski paziņojot iesniedzējam un norādot termiņa pagarināšanas iemeslus. Pārbaudes lietas izskatīšanas termiņu šajā punktā minētajā kārtībā var pagarināt atkārtoti uz laiku līdz trim mēnešiem, ievērojot, ka kopējais pārbaudes lietas izskatīšanas termiņš nevar būt ilgāks par diviem gadiem no pārbaudes lietas ierosināšanas dienas.

V. Pārbaudes lietas pabeigšana un izbeigšana

32. Pārbaudes lietu pabeidz ar lietā iesaistīto personu izlīgumu vai tiesībsarga atzinumu.
33. Ja pārbaudes lietā, kas ierosināta par privātpersonas izdarītu cilvēktiesību pārkāpumu (diskriminācijas aizlieguma pārkāpums), tiek konstatēts cilvēktiesību pārkāpums, tiesībsargam ir pienākums piedāvāt pusēm noslēgt izlīgumu. Ja izlīgums tiek panākts ar tiesībsarga starpniecību, tas noformējams rakstveidā. Ja izlīgums par Tiesībsarga birojā izskatāmo jautājumu panākts bez tiesībsarga dalības un kāda no pusēm par to informē tiesībsargu, pārbaudes lieta izbeidzama ar paziņojumu par pārbaudes lietas izbeigšanu.

34. Gadījumos, kad izlīgums tiek panākts Tiesībsarga birojā, pusēm klātesot, izlīgumu noformē kā atsevišķu dokumentu ar lietā iesaistīto pušu un tiesībsarga parakstiem un pievieno pārbaudes lietas materiāliem.
35. Ja pārbaudes lietā **netiek** konstatēts personas tiesību vai labas pārvaldības principa pārkāpums, tiesībsargs pabeidz pārbaudes lietas izskatīšanu ar atzinumu, kuru nosūta iesniedzējam. Atzinumu var nosūtīt arī iestādei vai personai, par kuras rīcību iesniegums ir saņemts.
36. Ja pārbaudes lietā **tiek** konstatēts personas tiesību vai labas pārvaldības principa pārkāpums, tiesībsargs pabeidz pārbaudes lietas izskatīšanu ar atzinumu, kuru nosūta visām strīdā iesaistītajām pusēm, kā arī augstākai iestādei gadījumos, kad tiesību normu pārkāpumu pieļāvusi iestāde.
37. Pēc Reglamenta 35. un 36. punktā noteiktā atzinuma sagatavošanas atbildīgais darbinieks sagatavo kopsavilkumu par pārbaudes lietu, īsi norādot tajā sūdzības būtību, tiesībsarga konstatēto, secināto un rekomendācijas.
38. Pārbaudes lietās, kuru atzinumos ietvertas rekomendācijas likumdevējam, Ministru kabinetam, iestādei, fiziskai vai juridiskai personai, 6 mēnešu laikā tiek veikta rekomendāciju ievērošanas pārbaude. Pārbaudes termiņš var tikt pagarināts, ja rekomendācijas ieviešana objektīvi prasa ilgāku laiku.
39. Ja tiesībsarga rekomendācija tiek ņemta vērā, tiek noformēts **paziņojums par rekomendācijas ievērošanu**, ko reģistrē un pievieno pārbaudes lietai.
40. Ja tiesībsarga rekomendācija netiek ņemta vērā, tiek noformēts **paziņojums par rekomendācijas neievērošanu un lemts par tālāko rīcību šajā lietā**.
41. Pēc Reglamenta 35. un 36. punktā noteiktā atzinuma sagatavošanas struktūrvienības vadītājs izlemj jautājumu par tā publiskošanas nepieciešamību Tiesībsarga biroja mājaslapā un 14 dienu laikā informē Komunikācijas un starptautiskās sadarbības nodaļu par publiskošanas nepieciešamību. Pirms atzinuma nodošanas publiskošanai atbildīgais lietvedības darbinieks to anonimizē, no tā izslēdzot fizisko un privāto tiesību juridisko personu datus.
42. Ja pārbaudes lietu nav iespējams turpināt, tiesībsargs lemj par tās izbeigšanu, pastāvot turpmāk uzskaitītiem objektīviem apstākļiem:
- 42.1. iesniedzējs vairs neuztur iesniegumā ietverto prasījumu un ir paudis skaidru gribu lietas izskatīšanu Tiesībsarga birojā izbeigt;
- 42.2. iesniedzēja atrašanās vieta nav zināma, un pārbaudes lietas izskatīšanai nepieciešams no viņa iegūt papildu informāciju;

- 42.3. tiek saņemta informācija, ka par iesniegumā norādīto jautājumu ir stājies spēkā tiesas nolēmums vai iestāties kāds no gadījumiem, kas ir par pamatu lietas izskatīšanas atteikumam Tiesībsarga birojā;
- 42.4. iesniedzējs nepamatoti vairāk nekā 1 (vienu) mēnesi neiesniedz tiesībsarga pieprasītos papildu dokumentus.
43. Ja pārbaudes lietu nav nepieciešams turpināt, tiesībsargs lemj par tās izbeigšanu šādos gadījumos:
- 43.1. ir mainījušies lietas apstākļi, kā rezultātā zudis sūdzības pamats;
- 43.2. ir mainījies tiesiskais regulējums, un tiesību norma atrisina iesniegumā norādīto problēmu;
- 43.3. pēc iestādes saistoša lēmuma pieņemšanas atrisināta iesniegumā norādītā problēmsituācija.
44. Tiesībsargam ir tiesības pieņemt lēmumu par pārbaudes lietas izbeigšanu arī gadījumos, kas nav uzskaitīti Reglamenta 42. un 43. punktā, ja pārbaudes lietu nav iespējams turpināt citu objektīvu apstākļu dēļ.
45. Tiesībsargs rakstveidā personai norāda pārbaudes lietas izbeigšanas iemeslus.
46. Pēc pārbaudes lietas pabeigšanas, izbeigšanas un rekomendāciju ievērošanas pārbaudes atbildīgais darbinieks raksta ziņojumu tiesībsargam, lūdzot atļauju pārbaudes lietu slēgt.

VI. Pārbaudes lietu glabāšanas termiņi

47. Pārbaudes lietu, kas pabeigtas ar Reglamenta 35. punktā noteikto atzinumu, glabāšanas termiņš ir 10 (desmit) gadi.
48. Pārbaudes lietas, kas pabeigtas ar izlīgumu vai Reglamenta 36. punktā noteikto atzinumu, tiek glabātas pastāvīgi.